H

hádač *» čarodejník, volcha*

had domový *» Domovik*

(slovin. káča = had)

hadia sila *» kundalini*

hadia kráľovna *» Garafena*

slovin. kačja kraljica, žalostna kraljica Mara

hadí kráľ *» Prašivec*

hadimorka *»vužalka*

hadimorda, hadimrška, hadožienka

hadogašpar

1. človek zakliaty na hada, *nága* , had s ľudskou hlavou.

Opačne človek s hlavou hada sa nazýva *zmiulan(Zamaj).*

2. **Veľký had** (hadogašpar, veľký Plaz, duży gad, połoz) , v uralských legendách je strážcom zlata, spolu so svojimi dcérami. Jeho dcéry sa volajú zmejovky *» vužalka.* Všetky majú hlboké čierne oči. Kadiaľ prejdú, zanechávajú za sebou zlatú stopu.
Jedna mala zlatý vrkoč a volali ju Zlatý Vlas. Má pomocnicu líšku.

Žil aj v pivniciach hradu Skľabiňa a živil sa vínom a ľudskou krvou.

Možno, že je hadím kráľom *» Prašivec.*

Hadúň *» Gadzón*

Hadwabl

prízrak, zjavujúci sa v lese u Horního Slavkova, neďaleko hradu Loket, v podobe dievčaťa v červených pančuchách s veľkým kľúčom na červenej páske a skrinkou pri nohách. Údajne je to duch bývalej hradnej pani.

Hachla (čes.) *Alabatis*

z nemeckého Hachelstuhl, vochle, hachľa t.j. nástroj na česanie ľanu alebo konope, česák. Používa sa aj ako nadávka staršej nevydatej žene.

hailky, hajilky, halekačky

(ukrajin.) ukraj. gagilki, gaivki, gajevky, jagilki (t.j. hájovky) *» hajulky*

gajilky, gajivky, hajivky, poľ. gaik, kurek

1. spevavé pokrikovanie, ktorým sa chlapci a dievčatá na pastve vzájomne ohlasovali a doberali, *prekáračky*

Väčšinou začínajú slovom Haj, Hej alebo Oj *» Halu.*

Podľa J. Kollára sú to piesne na pytačky, na Ukrajine sa tak nazývajú piesne a kolovody na privolávanie jari *» vesňanky*.

2. vnučky *lesovika*, ochrankyne lesných zvierat a vtákov. Na zimu hajilky zarastajú bielou vlnou a na jar im opadne a zostanú nahé. Takáto situácia im nevyhovuje, sledujú dievčatá na prechádzke v lese, vyzlečú ich a oblečú si ich šaty. V zásade sú považované za celkom neškodné stvorenia, pomáhajú osobe s dobrými úmyslami prechádzajúcej sa v lese, odovzdávajú vedomosti o liečivých rastlinách, lesných plodoch a jedlých hubách. Svojim škriekaním varujú ľudí pred prichádzajúcou búrkou.

V Anglicku existuje mýtus o bohu krupobitia nazývanom Hailky a jeho dcére Hailba.

angl. hail = krupobitie, ľadovec, hailstones = ľadové krúpy.

háj

svätý háj, boží háj *» Svätohor*

rus.- ukraj. gaj

fonetický zápis : hain

Hajda, Hajdi

v chorvátskych legendách okrídlení poslovia osudu, obdoba *samodivy*

hajda, hajde, hajdy sú citoslovcia na pobádanie v zmysle „poďme, hybaj“

hajdina, heljda (balkán.) = pohánka

Na Balkáne sa v polovici októbra konajú Hajdine (pohánkové) dni po zbere pohánky.

Zemepisný názov: Hajdova Hisa, Hajdine – obce v Chorvátsku, Hajdina – oblasť v Slovinsku

hájovik, hajún, hájový dedo *» lesovik*

hajnala ,buďačka

maď. hajnali = ranný, na svitaní, úsvit

posvadobný tanečný sprievod s maskami, kvetmi a vencami ide skoro z rána od obydlia k obydliu a vyberá drobné dary; prenesene aj fašiangový sprievod, ktorý má zobudiť jar.

poľ. Hejnał je melódia hraná trubačom ráno a večer pri otváraní mestskej brány.

hajulky

ukrajin. hailky, hajilky,

panychída, smútočná slávnosť

obrady na hroboch predkov. Najmä na Ukrajine sa tento obrad robil na marcový mesačný nov, bol prekrytý cirkevnými veľkonočnými obradmi.

hajať, hajenkať, hajinkať, hajkať, hajuškať = spať

haju, hajušky sú citoslovcia pri uspávaní

Hala *» Ala*

halo je optický úkaz, ktorý vzniká odrazom či priechodom slnečných respektíve mesačných lúčov drobnými ľadovými kryštálmi v atmosfére.

Kozmologické vysvetlenie je: *Triglav* zo svojich troch hláv (həad, jaščur) nechal vzniknúť Belboga, Černoboga a Svantovíta.

haladrija, haladryja

1. neslušná, nevychovaná, nezdvorilá žena, prípadne správajúca sa nemiestne

Halia je grécka bohyňa mora, ktorá obcovala so svojimi synmi.

2. *divožienka*

halekačky *» hailky*

Halu

stelesnenie pozdravu Bohu, prípadne stelesnenie božieho hlasu

Slovania sa obracali na Hospodina pozdravom: „Hoja hoj!“, niekde „Hola hej!“.

» hailky

Ham, Hambog

sanskrt. ham = my

poľ. Erjawoboh, Czerwieniec, Czerwieńczyk, t.j. červený boh, lužický *Svantovít*

obor bojovník, zrodený z tretej (strednej) hlavy *Triglava.* Udržuje pre svet ľudí rovnováhu medzi *Belbogom* a *Černobogom* , ktorý boli zrodený z ostatných hláv Triglava. Jeho manželka prípadne sestra bola *Deva* totožná so *Živou.*

Jeho symbol je pentagram medzi rohami. Jeho rastlinou je hamamel (*Hamamelis*)

Údajne Hambog mal vlastnosti ako Perúna, tak aj Svaroga.

Z jeho mena je odvodené slovo hamovať = tíšiť, upokojovať, brzdiť, spomaľovať, mierniť

Zemepisný názov : Hamburg

Hanba

Hana, *Henana (cig. Ana), Pohanica,* Ostuda, bulh. Opurlia Anna = prihorená, luž.srb. Nemisa, rus. Nemiza, Némiza, Gana, Ganna Koščevna, poľ. Gogóła, Gołada (t.j. holatá, polonahá)
hanba = potupa, stud, ostych

umelecké pomenovanie kráľovnej pekla, sedí na tróne z hriechov a drží v ruke pomstu. Jej hlava je ozdobená lúčmi, prípadne krídlami. Okolo pása alebo na prsiach má hada .Víly jej musia denne dať vypiť tri kvapky krvi z ľavej ruky. Podľa ruských bylín je dcérou *Kostiara,* zvaná aj Marjanka (Ranka) Koščejeva. Jej mávnutie počas horúceho dňa osviežuje.

Slovné spojenie : „hriať si hada na prsiach (za ňadrami)“ = podporovať svojho tajného nepriateľa.

Oslava Hanby sa nazýva **hanabál** podľa staroslovanského lunárneho kalendáru bol 11. deň po Vajanoch, podľa gregoriánskeho kalendáru je 25. júla. Splýval s *radunicami*. Hana sa považuje aj za ochrankyňu zdravia detí. Obetuje sa jej detské oblečenie. Verilo sa, že ak bude ťarchavá žena v tento deň pracovať, tak sa pomätie. V kúpeľoch Slatinice sa zjavuje Hanačka s dieťaťom.

Je to vlastne oslava prostriedku leta, t.j. leto sa už začína skláňať na druhú polovicu – zvrtnutie slnka *» Anin deň*. Zbierajú a sušia sa najmä liečivé byliny, zbiera sa raňajšia rosa na liečebné účely tzv. **Proklova rosa**, používaná proti prekliatiu a na omladenie. Tiež aj 12. júla.

Porekadlo: Hana býva chladná z rána.

Opakom Hanby je *Sláva.*

Mužský princíp Hanby sa nazýva *Kušlak,* vládca vzduchu, pán vetra. Vie obnoviť poriadok a upokojiť silné vetry. V ruskej a bieloruskej mytológii sa nazýva *Nemiza.* V ruskej a bieloruskej mytológii ženský princíp Nemizu stotožňujú so *Zjuzjou*.

Obdobná gréckej bohyni *Nemezis* a obdoba s írskou bohyňou hojnosti Anu (Anan) a *Hekaté*. V niektorých ruských prepisoch sa uvádza pod pomenovaním Ekaďja , Ekatija, s preklepom aj Skatija.

Pravoslávna cirkev oslavy prekryla letným sviatkom sv. Anny.

Mená: Hana, Anna

Zemepisné pomenovanie : rieka a oblasť Haná na Morave

hardina (slovin.) *škrata*

Harovit *» Jarovít*

Harowit, Herovit, Harevit, Charevít

nie je to Karevít

Hasacz

(poľ.)

angl. bunchie, rus. banči, nem. oktolon, hüpfvieh, maď. Zöldszar, Faszláma

Jedno z mnohých novodobých mýtických tvorov na internete, nositeľ internetového vírusu. Vyzerá ako zelená lama, má jeden pár čiernych krásnych očí, stále sa smeje a má gumovú chrbticu.

hasačert

(nem. Hasenschreck, Hausteufel)

v mlynárstve zariadenie na preosievanie múky, pozostáva z vreca a pružín, ktoré vrecom trasú, bol vynájdený v 15. stor.

hastrman *» vodník*

hastroš *» humník*
Hejdaž poľ. *Sporýš*

hejkal,

hejkadlo, hejkálek, hejlal, hýkadlo, hýkal, hýkavý Martin, húkadlo, huhi, huha, chúchi, chucha

heyman, hayman, hajman, hojman, hehman, hainzmichl

zriedkavo čes. pohůnka = pohonič

rus. gege, gejkalek

nadprirodzená bytosť, žijúca v lesoch, duch lesných skrýš. Hejkali majú malé domy- nory medzi koreňmi lesných stromov. V zime upadajú do režimu spánku a spia až do jari. Na jar sa prebúdzajú, začínajú znovu žiť slobodný a bezstarostný život. Počas tohto obdobia možno počuť ich zaklepanie, pískanie, tlieskanie a iné zvuky v lese. V lesoch naháňa zverinu a volaním "hej, hehe, hý, huh, chúch, hoj“ a pod. zavádza osamelých pocestných a pútnikov do močiarov . Nie je dobré sa mu ozvať, lebo Vás zrazí na zem. Niekedy sa však zľutuje nad blúdiacim a ukáže mu pravú cestu. Tiež varujú ľudí pred nebezpečenstvom počas prechádzok v lese.

Je po celom tele pokrytý srsťou alebo machom, má schopnosť meniť farbu kožušiny v závislosti od toho, kde sa nachádza, ak je v tráve, jeho srsť sa zmení na zelenú, medzi jesenným lístím a v piesku na žltú a pod.. Môže sa zjaviť aj ako čierny muž alebo strapatý chlapec.
Sova výr skalný sa pri párení ozýva tlmeným zvukom „huhu“, prípadne kuhů-kuhů, ktorý sa opakuje aj stokrát.
V Čechách ju preto nazývajú **kuhán.**

Zo známych hejkalov možno uviesť: *Babí Ján., pastier Gill, Hejmor.* Šumavského hejkala nazývajú *Stilzel.*
» grgalica, húkalka

Hejmor, Hejmon,

Hainzmichl

horský duch, vládca a ochranca Novohradských hôr v Čechách. Berie na seba podobu vetra, búrky, vtákov a iných zvierat ako aj ľudskú, býva sprevádzaný *Divokou honbou.* Trestá krivdy a páchané zlo, zvlášť sa zameriava na pytliakov, ktorých duše sú jeho pomocníci a nazývajú sa **pohůnkovia** (*» hejkal)*. Naproti tomu, pomáha tým, čo to potrebujú.

Heimir je v severskej mytológii učiteľ Valkýr.

Heimon je legendárny francúzsky vojvoda.

Hel , Hela

1.grécky boh podsvetia; helement je nárečovo diabol, čert, prebraté z latinčiny

obdobný ruskému *Ginbog*

2. škandinávska bohyňa smrti, dcéra Lokiho, jej trón sa nazýval Dom bolesti, hel je aj podzemné kráľovstvo mŕtvych. Bola uznaná Slovanmi. Obracali sa na ňu, aby sa vyhli zlým radám.

rus. Gela, Giltena (Hela)

giltene (litov.) *smrťka*

Heli, Helička, Hela

gr. Hélios = slnko

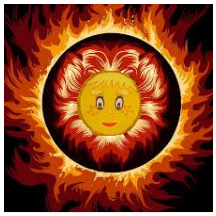

slnko, sluha najvyššieho Boha, lesk božského hintova (záprahu). Zobrazovalo sa s levou hrivou okolo tváre. Uvádza sa ako syn *Svaroga,* a teda ho možno stotožniť so *Svarožičom.*

obradná pieseň, kolovod: Heli, heli, helička, na Ukrajine sa kolovod nazýva Bilodančika (bielodennica). Oslavoval sa posledný deň vlády Belboga 23. septembra.

» Ladoň

Lužičania nazývali boha slnka *Apollo*, pomenovanie vypožičané z rímskej mytológie.

Helén je Grék, oficiálne sa Grécko nazýva Helénska republika.

Helios - starogrécky boh slnka, vševidiaci boh, obdoba so *Svarogom.*

Heliopolis – mesto v starobylom Egypte (mesto slnka).

Henana

litov. Junda, lotyš. Kara māte

poľ. Cholerna, Chochołda, Chołda , Chołoda, Chołota, Chichołda, Chichoła, Gogóła, Gogołada, Gołada,

pomenovanie odvodené od slova holatá t.j. polonahá

poľ. cholerna = (vulg.) prchká či prekliata, holoť, holotina = nivoč,

údajná slovanská vládkyňa vojny *» Hanba* **.** Pani bojového umenia, zobrazuje sa so štyrmi rukami. V rukách drží hrebeň, kliešte, kladivo a hák. Je bezohľadná a rada robí hlúpe žarty a výsmech.

Oslavuje sa tzv. chocholím tancom, pri ktorom sa pomaly chodí dokola, až tanečník upadne do námesačného (polospánkového) tranzu. Podľa poľského novopohanstva jej deťmi sú *obri.*

V niektorých oblastiach ju obrazne ako nedbanlivú matku nazývajú **Žežulica (**Žežula t.j. kukučka) prípadne je to jej dcéra.

Pravdepodobne je záporným princípom *Slávy*.

Sestra boha Marsa, totožná s gréckorímskou bohyňou Bellona *» Berona*

Zemepisný názov: Gogolin – mesto v Poľsku,

Henil

Honijlo, Honil, Hennił, Hennilus, Dobrý pastier

rus. Genniľ, Gonidlo, Enil, Gonilo, Gonila, Gonił t.j. honec

meno bôžika Sorbov, zaklial ho Teut, bôžik bdelosti pri strážení stáda, je ochrancom pastierov a stád.

Jeho symbolom je železný kruh na konci palice, s ktorou pastieri chodili z domu do domu a pri vchode ňou zabúchali, aby Henil ochraňoval stádo domáceho.

Na veľkom plochom kameni mu pastieri zapaľovali oheň v strede mája (na Dobrého pastiera, deň pred aprílovým splnom) a volili kráľa pastierov.

Velesa tiež nazývali Dobrý pastier.

V litovskej mytológii sa nazýva Ganiklis, Goniglis (litov. ganyti = pastva)

U kmeňa Sorbov nazývali aj *svetlonosa* Henil. Kmeň Vandalov nosil symbol Henila pred obrannou skupinou.

v slovenčine slovo „honelník“ znamená mladého pastiera

Pomenovanie raňajšej buďačky Hejnał (*hajnala)*, je údajne odvodené z jeho mena.

herdekbaba (maď. ördög baba) - *ježibaba*

herež

(čes.) - čert, heretik, kacír, bludár, zriedkavo aj **hara**

Hermus

Hermùs

kašubs. hermùs = praslička;

Praslička močiarna a lesná sú jedovaté druhy prasličky - *Equisetum,* k otravám dochádza najmä u hovädzieho dobytka a koní, prejavujú sa stratou hmotnosti, u kráv i znížením dojivosti, hnačkami, ochrnutím svalstva.

V kašubskej mytológii je to pomenovanie zlého ducha jedu, ducha jedovatých druhov rastlín, húb, hmyzu, hadov. Môže otráviť turistom aj nejedovaté druhy rastlín, ba aj mäso. Chodí v tesnom športovom oblečení. Je ho možné rozoznať podľa toho, že šušle, nevie sa zbaviť častých sykaviek v reči, lebo má hadí jazyk, oči má bezvýrazné a hypnotické ako had. A šúpe sa mu koža, ako keby bol spálený na slnku.

Hilar

škriatok strážiaci poklady v sále víl (vílovom dome) pod Tvarožnou horou pri hrade Sovinec , dnes Valšovský Důl. Vstup do sály víl signalizujú modré svetielka počas svätojánskej noci okolo tajomného kameňa na vrchu v obci Karlov.

hindžibaba *» ježibaba*

Hirowit, Herovit, Hierowit *» Jarovít*

hirikka

mytologický tvor na pokraji vyhynutia, ktoré spôsobil človek z dôvodu jeho lovenia kvôli kožušine, pomenoval ho Andrzej Szapkowski

hladolet

neúrodný rok, hladomor, staročesky planéta Saturn;
Ako božstvo Hladoled (Hladolej), poľ. Głodolej, rus. Gladoljot, protipól *Svietiča.* Je totožný s božstvom *Sytivrat.* Keďže Sytivratov deň je v dobe, keď slnko očividne začína na svojej dráhe po analemne spomaľovať, môže byť pomenovanie odvodené od poľského łądow-łot t.j. pristávací let.

V slovinskej mytológii stelesnený hladomor sa nazýva *Netek.*

hlaholika

(sloven.) - slovenské písmo, údajne zostavené vierozvestom Cyrilom, ten však zostavil cyriliku.
Glagolika (presnejšie tzv. *hranatá-chorvátska glagolika*) sa zrodila v rímskokatolíckom (latinskom) prostredí prímorskej Dalmácie krátko po smrti solúnskych bratov, a to úmyselnou a cieľavedomou deformáciou už existujúcej cyrilskej abecedy (azbuky). Krátko po smrti svätých bratov, v dôsledku Vichingom sfalšovanej pápežskej buly, vypuklo veľké prenasledovanie a ničenie celého cyrilometodejského diela, t.j. všetkého azbukou písaného. Následkom toho vznikla zdanlivo nová abeceda vytvorená akýmsi Štefanom, ktorá bola nazvaná «glagolikou» .Vznikla úmyselnou a cieľavedomou deformáciou jej staršej sestry cyriliky. Tvorca glagoliky (lepšie povedané deformátor cyriliky) v dobromyseľnej snahe zachrániť cyrilometodejské texty pred zničením, urobil všetko preto, aby čo najviac "znetvoril" pôvodné cyrilské tvary písmen, a to až do takej miery, aby vizuálne vôbec nepripomínali gréčtinu a prenasledované dielo solúnskych bratov. Zmenil - deformoval predovšetkým tvary písmen, a to tak, že sa snažil všetko obrátiť "hore nohami". Potom, v druhej etape úplne vynechal všetky typicky grécke písmená, ktoré príliš pripomínali grécke písmo.

Hlawaradze *» Zirnitra*

Glavaradze

Hlehlehel a Vzehlehel

strážni duchovia českého hradu na Skále u Přeštic, ktorý sa nazýva Temný zámok. Zradcov trestajú tak, že ich zavrú do hradnej pivnice a musia stále piť pivo.

hnojisková baba

litov. Mėšlų boba, Mahslu baba, Mėšlų mote

ženská obdoba *chlievnika.* Obrazne sa jej vraví: Pani domáceho smetiska.

hody, rodohody

kermeš, hod, slávnosť z príležitosti založenia obce, rodu (*» Rod)*, spojená s hojným jedením pri vatre, za cirkevného kresťanstva prešiel na deň vysvätenia kostola(pri jedení boli viaceré chody);

v pondelok bola zlatá hodová hodinka a v utorok bola susedská hodová hodinka, kedy sa častovali susedia potravinovými výrobkami

(staročesky) - všeobecne *sviatky*;

česky posvícení = podsvietenie, nie je to od slova posvätenie, to je po česky posvěcení

hodovať = oslavovať prejedaním sa

V lotyšskej mytológii majú ochrankyňu hodovania Sāta māte.

V Rusku sa hodovanie nazýva **bratčiny** alebo **medy.**

Zemepisný názov: obec Hody pri Galante na Slovensku

hohoho, hohohé *» Gill, pastier*

slovo s významom hej

hojana *» vajány*

pomenovanie je možno odvodené od pozdravu :“Hoja hoj!“, ktorým sa Slovania obracali na svoje prírodné božstvá.

Holci, Holečci

algis, alcis, alcesy, altschis, goľcy, ogoľci

fonetický germánsky prepis: Holzy, Holtschy, Holtzy, holcy

rus. ogolec = uličník, divoch

Holci sa zobrazujú ako dvaja bratia: Alces a Alcis. Údajne, najmä Krkonoše boli miestom ich bohoslužieb. Kňaz, ktorý im slúžil, žil v posvätnom háji, ktorý bol tiež príbytkom božstiev, chodil v „ženskom oblečení“ , sutane, kňažskom rúchu. Podľa Rimanov to boli Castor a Pollux t.j. *Lel* a *Polel.*

Holec, holeček je po česky mladík, ktorému ešte nenarástli fúzy. Keďže súhvezdie Blíženci, v ktorých je Castor a Pollux, so súhvezdiami Malý pes a Veľký pes tvoria tzv. zimný trojuholník, prenesene prešiel do češtiny význam slova holec aj ako psovod.

V litovskej mytológii sa nazývajú Leliwa (t.j. lelovci), Latoides - Latonine deti.

V poľskej mytológii sa Lel a Polel nazývajú Alkowie, čo znamená tajomstvá týkajúce sa erotiky

» Pereplut.

V Čechách je dosť časté priezvisko Holec, Holeček.

Zemepisný názov: Holtsee – obec v Nemecku

Holda, Hulda *» Perechta*

holmovik

chlmovik, cholmovik, halmovik

pomenovanie *ľudíkov* podľa toho, že žili vo vnútri dutých kopcov, hôľ, chlmov.

chlm – zo starogótskeho holm = holý kopec

Holožitný (dedo)

rus. zalom, zakrut, ukr. ljaľka = bábika, bielor. prožin, prorez

český Žitný dedo, ktorý robí kruhy v obilí *» Žitník.*

Stonky v strede kruhov sú skrútené tak, že žiadny z nich nie je zlomený; po roztočení všetky žijú a rastú. To dokazuje, že skutočné kruhy v obilí nie sú dielom ľudských rúk; človek svojimi rukami nie je schopný to urobiť tak, že sa stonky nepolámu.

Hovorilo sa, že okolo chudobného gazdu sa ženské točia ako **holožitné.** Na Ukrajine ženskú formu nazývajú *perežinščica.*

Na ochranu pred Holožitným sa posledný snop nechal nezožatý : „Žitnikovi na bradu“ *» dožinky.*

homeopatia

liečiteľská metóda založená na princípe: podobné liečiť podobným. Používa riedené roztoky až do toho stupňa, aby u zdravého nevyvolali nežiaduce účinky. Podporujú tvorbu protilátok vplyvom podráždenia informáciou odovzdanou do roztoku. Uvedený efekt na Slovensku využívali slovenskí olejkári.

Poznámka na vysvetlenie: Poľovník natrafí na medvediu stopu, spozornie, pripraví sa na obranu alebo útok, ale medveď tam už dávno nie je. Rovnako sa zachová ľudský organizmus.

homozul *» permon*

Honijlo, Honil *» Henil*

hopľana, Gopľana
vodníčka v jazere Goplo v Poľsku. Podľa povesti sa zaľubila do muža, ktorý jej lásku neopätoval, a preto ho zmenila na vŕbu. Zovšeobecnením sa pomocníčky vodníka nazývajú hopľany.

Hor (čes.) *Licho*
Hůř, Gor, rus. Gorjuško, Gore

hora posvätná
svätá hora, (ukrajin. Svjaščenna gora), čes. chlum, chlumec, slov. brdo, chopok, chlm – zo starogótskeho holm = holý kopec, rus. goryňa

Kult hôr u Slovanov sa prejavoval rovnako, ako u iných archaických náboženstiev, predovšetkým posvätnosťou niektorých vrcholkov, ktoré slúžili aj k vykonávaniu kultu. Charakteristickým rysom posvätnej hory je prítomnosť prameňov s liečivou vodou.
V Čechách je významná posvätná hora Říp. Slovanské posvätné hory sú často lysé, teda bez porastu. Jedná sa predovšetkým o poľskú Łysou Góru a Lysou Horu v Kyjeve. Lysa Hora pri Ľvove sa predtým nazývala Božia hora ale aj Jarilina Pleš. Posvätné hory často ležia medzi dvomi menšími vrcholkami ako poľská Ślęża, kyjevská Lysa Hora a tri vrcholy v Štetíne, z ktorých prostredný bol zasvätený *Trihlavovi*. Tiež bolo používané meno Svätá hora, vyskytujúca sa napríklad v mene božstva *Svätohor*.

Duch hory sa nazýva otec hory, hôrny dedko alebo hôrny starček, býva aj dobrý aj zlý, straší alebo pomáha, zjavuje sa ako obor alebo trpaslík. Máva hravých pomocníkov škaredých starčekov. Ženský princíp sa nazýva pani hory, matka hora *»Magura.*
Slovenskou posvätnou horou sú Tatry, situované medzi nižšou Matrou a Fatrou tzv. slovenské trojvŕšie.
V mnohých prípadoch je pomenovaná ako Biela hora (Velehora), na ktorej sa postaví chrám, ktorý sa nazýva Belehrad (Velehrad). Alebo Božia hora (Diva gora, Divoča gora, Divič gora, Devičia gora, Divin).
Posvätnou horou na Morave je Hostýn (Ghostin).
V Čechách je mnoho vrchov: Chlum, Chlumec, na Slovensku : Brdo, Chopok

Horg (čes.) *Buratino*

Horsel, Hors *» Chors*

hospodáriček *» pikulík, domovik*

hospodař, hospodařiček, hospodarik, hospodarynek

litov. tiklis, tikla, alebo aj Šluotražis *» vymetanie kútov,* poľ. gospodarzyk

slovin. gospodárček, rus. gospodarčik, gaspadar, gospodar, gospodarik, v ženskom rode gospoža

Všeobecný názov baltských hospodáričkov je *numeias*, mali za úlohu strážiť ohnisko, zhasnutie svetla, zatváranie predných dverí atď., v ruskej mytológii sa nazývajú *viašky.*

Hospodin
(rus. gospodin = pán)

stvoriteľ, všeboh, praboh, rozboh, bulh. Gospoď

vševediaci boh, ktorý je nad osudom ostatných bohov, boh bohov, nebeský otec, najvyššia bytosť, vesmírny um (avest. Ahura Mazda).

Od jeho mena možno odvodiť Gosp Odin = Tesť Odina t.j. Svarog. Zosobnenie svetelného začiatku.

Ten, čo kŕmi havrany a odieva poľné ľalie. Literárne: oči Hospodina sú hviezdy na oblohe, vietor je jeho dych, oblaky sú jeho vlasy. Jeho symboly sa nazývajú **rodimič.**

Používa sa aj ako oslovenie vo význame pán , ktorého synonymum je *spas.*

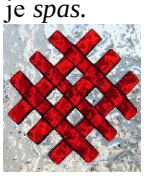

Obdoba v iných jazykoch: staroindicky dyduš pita (dedo otec) grécky Zeus pater (pán otec), latinsky Jup-piter (dedo otec) starogermánsky Tiuz (dziudz), starohinduisticky Ziu, latinsky Dios, litevsky Devas, staroslov. Div, lotyš. debess tevs

hospodár – gazda, správca majetku, šafár

hospoda – bývanie, obydlie, neskôr krčma

hostec

1. Stelesnená lámka, reuma, podagra. Predstavovali si ho ako temný, ohybný a neústupčivý tieň.

Liečivé studničky sa nazývajú **hostcovské** (hoštečné).

2. Pri nove mesiaca sa nesmú strihať vlasy, aby sa nepohol *hostec* (t.j. aby nevznikla choroba Plica polonica - splstené vlasy). rus. koltun, kovtun

Po ukrajinsky gostec (hostec) je zápal mazových žliaz na hlave v dôsledku porušenia hygieny, ktorý spôsobuje hojné vylučovanie mazu tvoriaceho s vlasmi súdržnú hustú hmotu podobnú plsti.

Zemepisný názov: Hoštěc – obec v Čechách

hostia

1. kupci, označenie cudzincov i domáceho obyvateľstva, ktoré na základe historického práva malo privilegované postavenie

2. množné číslo od slova hosť - návštevník

3. (lat. = obeť) pšeničná oblátka, omšový chlieb, v kresťanstve symbolizuje telo Kristovo pri rímskokatolíckych obradoch, duševný pokrm, podobnosť so slovom *hostina.* Omšový chlieb u pravoslávnych sa nazýva *prosfora* **,** proskura, z čoho vzniklo pomenovanie slezu (Malva, Althea) proskurník, boží chlieb, ktorý má okrúhle plody ako hostia.

hosť je od slova ghost (gast) t.j. *duch* napr. *Radegast*

ubytovňa pre hostí sa nazýva hostinec

Porekadlo: Hosť do domu, boh do domu. Hovorí sa o koledníkovi, pozvanom aj o úplne cudzom návštevníkovi.

Cirkev prevzala tento zvyk ako azylové právo chrámu pre človeka, ktorý v ňom hľadal útočisko, lebo sa považoval za božieho hosťa.

Zemepisné názvy: veľa dedín s názvom Hostie, Hosťovce t.j. obec privilegovaných;

hostina

(od slova hosť) pohostenie cudzinca, pútnika, žobráka. Podávanie jedla ako úcta k hosťom.

Je znakom úcty k duchovnej ceste. Tento zvyk poukazuje na duchovne vyspelejší národ.

Pohostilo sa väčšinou chlebom alebo plneným koláčom – pirohom.

Po rusky pir = pohostenie. Porekadlo: Pir na ves mir (Pohostenie pre celý svet)

hóstnik (slovin.) *lesovik*

Hrachový deň *» Jablon*

Hraničník *» čur*

rus. rubežnik

Hrb

obor spod Gýmeša (súčasná obec Jelenec na Slovensku), ktorého matka zakliala a zomrie len vtedy, keď vypovie čarovné slovo Kameňhrb

hrdina

odvážny, udatný chrabrý človek, ktorý vykonal veľký skutok, bohatier, bojar.

Pomenovanie pochádza od bojara Gordyňa, ktorý porazil Gótov (podľa VK).

hriech

rus.grech, grešok

v náboženských súvislostiach akt narušujúci náboženské príkazy alebo zákazy, slobodný a vedomý priestupok proti božím prikázaniam.

Hriechy sa môžu premeniť na hmyz alebo kožnú chorobu a hrýzť človeka po celom tele do živého.

Hrešiť znamená hriešne sa správať, kliať - vulgárne nadávať ale aj karhať za neprístojnosti.

hriešnik, hriešnica - ten , kto porušuje náboženské prikázania

rus. grešnik

hrob, hrobľa

rus. grob

vykopaná jama na pochovanie mŕtvoly; nakopená hlina nad pochovanou mŕtvolou. Nachádza sa zvyčajne na cintorínoch *» náhrobok.*

Zemepisné názvy na Slovensku: Slovenský Grob, Chorvátsky Grob, V Čechách obce Hrob, Hrobice, v Poľsku Grobniki, Grobnice

hrobničky *» bludička*

Hrodo *»Krodo*

Hrom, Pán Hrom

Hromislav, Hromonosec, Starý Hrom, Veľký Hrom, Pa-hrom, *Parom*, hromový *Perún,* rus. Krom, grom, gromovnik, gromovik, gromič, grom gremučij, Gromislav, Grumadnik, car ogoň, ukrajin. grim, dunder (z angl. thunder), poľ. Grzmotnik, Ciosno (tesák), Udar (mŕtvica).

hrmot

Stelesnenie prírodných síl: hromu blesku a búrky: cvála po oblohe, rúti sa na voze cez mraky, prebodáva oblohu kopijou, leje dážď na matku zem a bičuje ju zlatým bičom (bleskom).Stotožňuje sa s *Iljom* a *Perúnom*. Zrejme je obdobou litovského *Varpulisa*. Obrazne: Hrmenie je zvuk vznikajúci pri prelomení mreží neba, aby sa uvoľnil dážď.

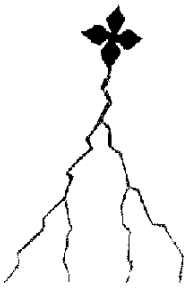

Hromovládni bohovia v iných mytológiách sú: indoeurópsky Perkwunos, litovský *Perkunas,* griaustinis, dundulis, vezzaj, lotyš. dārdi, ilyrský Perëndi, thrácky Perkons, keltský Taranis, chetitský Tarhunna, severský Thór, germánsky Donar, grécky Zeus, rímsky Jupiter, hinduistický Indra, ukrajin. grim, chetitský Perua.

Hrom je aj základ slov ohromný, ohromiť; hromový znamená aj hrmotný.

Jeho zasväteným zvieraťom je veverička (rus. belka). Veverička hryzúca orechy so zlatými škrupinami a smaragdovými zrnami je poetickou metaforou hromu a blesku.

Hrom býva sprevádzaný orlom (orlicou), ktorý je vládcom búrkových mrakov a svojimi krídlami zastiera slnko. Jeho deň je vo štvrtok pred *sviatkom Ducha.*Ako Hromonosec sa pripomína 10. júla, 23. týždeň lunárneho kalendára sa nazýva Hromový.

V ruských bájkach je Gromislav obor, ktorý pomohol *Svarogovi* stvoriť planétu Zem.

Ženský princíp Hroma je *Molonija.*

V mitraizme boh Krom žil na obrovskej hore, odkiaľ posielal nešťastia a smrť. Vzývať ho bolo zbytočné, pretože bol pochmúrnym, divokým bohom a nenávidel slabých ľudí. Ale pri narodení človeka mu dal odvahu, vôľu a silu zabíjať nepriateľov. Nemá zmysel k nemu sa modliť, len to podnecuje jeho hnev. Modlitba je znakom slabosti a Krom netoleruje slabých.

Schránky vyhynutých živočíchov belemnitov sa nazývajú „hromová strela“ alebo „Perúnov šíp“, lebo sa verilo, že vznikajú tam, kde udorí blesk do piesku. Tiež sa nazývajú penis *Kaukasa,* čo je litovská obdoba domovika ale aj struky (cecíky) *laumy,* v Rusku sa nazývajú čertov prst.

Odporca Hromu bol Nikolka *bútlavníček.*

Zemepisný názov: rieka Hron na Slovensku, Hromec – obec v Chorvátsku

sanskrt. thander, z toho Tatry

Hromnice

Deň Perunici – Hromnici, Zimobor

rus. sretenie = stretnutie, ukraj.srtenie, zustričja = stretnutie, zápas, poľ. Gromnicę, srb. Svjetlo

2.februára, slávnosti na počesť ženy božstva hromu Perúna – *Perinbaby*. Zápas (stretnutie) zimy s jarou (Zimobor) – z 3. februára na 4. februára, kedy sa „odlomí roh zo zimy“.

Oslavy sú spojené so sánkovaním, kĺzaním(lyžovaním, korčuľovaním) a varením rezancov (slíže, lapša), sviatok spojený s nosením sviec. V južných oblastiach Európy je tento deň spojený s prvým hrmením a blýskaním. V ruských zemiach sa zapáli slamená baba zvaná erza, erzovka (= šmýkaľka) s hrkálkami (pogremuška). Týmto dňom končí vianočné a začína fašiangové obdobie. Pod hradu domu sa dávajú prúty liesky na ochranu pred bleskom. Vedľa domu sa sadí strom (jaseň) na ochranu pred bleskom.

Obrady sa konajú za úrodu ľanu a konope, zapletajú sa dlhé vlasy, vysoko sa vyskakovalo, hojdalo na hojdačkách, varia sa dlhé cestoviny *» Vaisgamta* . V tento prebiehali aj postrižiny chlapcov. Prekryté katolíckou cirkvou Máriou Hromničnou a u pravoslávnej cirkvi Uvedenie (stretnutie) Pána.

Porekadlo: Hromnica – zimy polovica. V tento deň sa medvede obracajú na druhý bok, preto sa nazýva aj **medvediny** poľ. Niedźwiedzio. Na Hromnice svetla o hodinu více. Ak prší na Hromnice, budeš potrebovať ešte onuce.
Hromnice sú aj sviečky, ktoré sa zapaľujú počas roka pri hrmení, tieto sa posvätia v tento deň.
Víťazstvo jari sa oslavovalo zapaľovaním fakieľ (pochodní), doteraz sa zachoval zvyk zapáliť hromničnú sviečku. Hromničná sviečka máva tvar trojzubca – tri sviečky vzájomne prepletené znázorňujúce trojjedinosť, trojbytnosť javi-pravi-navi – základ Všehomíru.

Do kresťanstva bol tento symbol prevzatý ako symbol Ducha svätého.

Po tomto dni sa začína s opravami polámaného náradia(rus. sviatok **Počinok**).

V Írsku sa nazýva *Imbolc* (Hymbolk) a značí dobu, kedy zima začne pomaly strácať svoju silu a silu preberá letná časť roka. Viaže sa k obdobiu, keď sa rodia jahňatá, u oviec sa zjavuje mlieko, a preto aj jedlá sú zamerané na mliečne potraviny.

Zemepisný názov: Hromnice – obec v Čechách

Hromovnica, Hromnica, Hrmaviča, Hromoviča, *» Perinbaba*

bielorus. Gramaunica, Cjocja (tetka)

hromovnik *» Perún*

rus. gromovnik, gromovik

symbol Perúna

hrust

slovinsky *obor,* silný a veľký človek, kam stupí všetko praští a chrastí (hrušči).

Zemepisný názov: Hrustovo – obce v Slovinsku a Bosne, Hruštín – obec na Slovensku

húkadlo *» hejkal*

húkalka, húkavka

lulkyňa, cipka, chachaňa (ženský princíp chucha - *hejkala)*

moravsky slibka, čes. pipka, ukraj. *manija*, manila, poľ. zwodnica, uwodnica, zwiedlica, balk. oseňa, ukraj. povitruľa, rus. uchalica, lesň ptica, angl. cindra

lat. ululis = sova

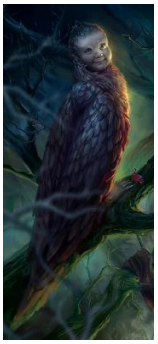

lesná víla, ktorá vydáva zvuky „ uhú“ alebo „ululú“, či „tutúk“. Zvyčajne sa ukazuje v noci na mostoch, vrcholoch kopcov a pozdĺž ciest. Zvádza mužov, hubárov, zberateľov lesných plodov a vodí ich lesom a poľami alebo miluje sa a tancuje s mužom až do úsvitu (zrejme z toho tanec cipovička či cindruška). Muž, unavený na smrť, sa preberie na úplne neznámej strane lesa a nevie ako sa tam dostal. Húkalkou sa stane žena, ktorá zomrie ako snúbenica. Býva zobrazovaná ako sova s hlavou víly *» Sirin* (siréna), *Harpya* alebo dievča v bielom *» bludička.*

V ukrajinskej mytológii je povitruľa dobrá červenovlasá víla, milenka pastierov, má krídla a vie lietať, keďže je dcéra horských vetrov. Ak jej muž spáli krídla, zostane s ním.

slovo „húkať sa“ znamená u zvierat mať čas párenia, páriť sa

slovo „húkať“ znamená vydávať mocný ťahavý zvuk, hulákať, vykrikovať

» vodila

Zemepisný názov. obec a hrad Hukvaldy v Čechách

Hudamos

rozprávkový hovoriaci pes

hudič (slovin.) *diabol,* **hudiča** je peklo

chudič

slovin. hudóba je zlo, neprávosť

hudobač, hudóbec (slovin) *lesovik*

slovin. doslovne = horský dedo

hudournik, hüdovürnik (slovin.) *lietavec*

slovin. = riava, bystrina

huhi, huha *» hejkal*

humník

hastroš, *stodolník* , poľ. gumiennik, ukrajin. gumennik, ogumennik, rus. ovinnik, podovinnik, tokovoj (tok = holohumnica), bielor. rižnik, rigačnik, zarigačnik
humno = pole, záhrada za stodolou alebo vrátane stodoly

škriatok so slamenými vlasmi, pomáhajúci v humne - mieste, kde sa mlátilo obilie. Má na starosti strážiť humno aj pred požiarom. Pri hrozbe požiaru varuje štekaním ako pes. Na Pokrov (Martina) mu darujú pivo. Jeho symbol sa nazýva **ryžnik.**

Nemá rád nocľažníkov. Ak stráži stohy slamy a sena, nazýva sa *stohovník*, ak stráži hromady obilia nazýva sa **zrnovik.**

Jeho žena sa volá **rigačnica,** rigačnaja (rus. gumennicha).

22.august/4.september je deň humníka, zabáva sa tak, že rozfúkava stohy slamy. Bráni sa mu v tom obchádzaním poľa so snopmi v kožuchu oblečenom naopak a nakreslením kruhu kutáčom okolo snopov.

Východné cirkvi ho prekryli sviatkom sv. Agafóna.

Zemepisný názov: Humenné, Humence – mestá na Slovensku, Humna, Humniska – obce v Poľsku

Huráně

ochranný duch Choceňského lesu a lesu Dusavec v Čechách, bývalý hradný pán Hlavačovského hradu, stráži zakopané poklady na hrade Zítkov nad Chocní.

Na požiadanie však požičia finančný príspevok.

hurboš slovác. *moruš » mora*

hurboř, hurbož, hurbuš

pomenovanie vychádza z predstavy hrbatého gňava od slova hrboš

husopes

kríženec husi a psa: husopes **(** ansericanis) bol pomenovaný biologičkou O.M. Ivanovou – Kazas.

hyena ohnivá

údajne bola zrodená z jednej odťatej hlavy zmeja Goriniča. Po tom, ako zjedla niekoľko cirkevných patriarchov, sa zakopala do zeme. Žije v ohnivom pekle, v ktorom neprežije ani jeden človek. Ukázala sa na povrchu v Kyjeve v roku 988 a okolo roku 1330 pri Kostrome. Následne bola hyena videná v Drohobychu, Jaroslavli a na ďalších miestach, čo sa prejavilo v tvorbe miestnych umelcov a básnikov. V súčasnosti žije ohnivá hyena v pekle a živí sa dušami hriešnikov a pseudovedcov.

Na území Slovenska sa našli fosílie hyeny napríklad v jaskyni Čertova pec alebo v Jasovskej jaskyni.

Hygiena, Hygieia

» Lucia

grécka bohyňa zdravia. Jej chrám bol v Trenčianskych Tepliciach

v rímskej mytológii je obdobná bohyni Salus, v baltskej mytológii sa nazýva Salaus

fín. salaus = maskovanie, šifrovanie

hýkadlo *» hejkal*

hymna

(gréc.) - hymnická pieseň, oslavná pieseň, chválospev na počesť bohov a víťazných udalostí, v súčasnej dobe symbol štátu

Je to aj grécka prezývka rímskej bohyne Diany.

Hyňboh *» Ginbog*

Hynboh

Zemepisný názov: Hynboholm – usadlosť vo Švédsku

Hyperborea

zem za severným vetrom

legendárna pobaltská krajina, kde deň trvá pol roka, t.j. polárny deň. Takže krajina ležala za severným polárnym kruhom. Odpovedá dnešnému polostrovu Kola v Murmansku.

Neslovanské

habán (nem.) - potomok nemeckých anabaptistov na západnom Slovensku

Hádes - 1. v gréckej mytológii vládca podsvetia, brat Zeusa,(rus. Aid) 2. (arab.) výrok Mohameda, 3. (gréc.) – podsvetie, neviditeľný

ale **hádanka** sú vtipne zostavené znaky alebo vety, ktoré treba uhádnuť

hadži (arab.) - moslim, ktorý vykonal púť do Mekky

hagiograf (gréc.) - životopisec svätých

hagiografia (gréc.) - literatúra o svätých, skúmanie životopisov kresťanských svätcov

hagiolatria (gréc.) - uctievanie svätcov

halucinácia (lat.) - 1. zmyslové vnímanie predmetu, ktorý nie je v dosahu zmyslov, 2. vnímanie, ktoré nie je v súlade so spoločenským presvedčením

hamadryáda (gréc.) - v starorímskom bájosloví lesná víla, viazaná na jeden určitý strom; ak jej strom vytnú, dryáda zahynie

Hammon - hlavné fénické božstvo *» Amon*

Harpya (gréc.) - 1. bohyňa vetra, vták s ľudskou hlavou, ktorého posielali bohovia na potrestanie zločincov. Obdobná so slovanskou *Magurou* 2. zlá žena, jazyčnica, bosorka, 3. juhoamerický vták, podobný orlovi

haruspex (lat.) - starorímsky veštec, veštiaci z vnútorností obetovaných zvierat

Hefaistos - starogrécky boh ohňa, podsvetia a kováčskeho remesla

Hekate - grécka bohyňa podsvetia, kráľovná bosoriek, obluda, stelesnenie pomsty

hekatomba (gréc.) - u starých Grékov obeť 100 býkov

hekatoncheiri (gréc.) – v gréckej mytológii storukí bohovia

helement (lat.) - diabol, čertisko

heliolatria (gréc.) - náboženské uctievanie Slnka

hell (angl.) - peklo

helloween, halloween (peklo oslava) je pomenovanie pre predvečer významného sviatku Samhain (prechod leta na zimu), ktorý oslavovalo keltské obyvateľstvo Britských ostrovov; v Spojených štátoch po veľkom hladomore (1845-1846) sa z neho stala celonárodná udalosť

helvetizmus (lat.) - reformované evanjelictvo, kalvínstvo

heortológia (gréc.) - náuka o cirkevných sviatkoch

heretik (gréc.) - novátor, rozkolník, kacír

heréza (gréc.) - novátorstvo, rozkolníctvo, kacírstvo

Herkules, Herakles (gréc. heros kleitos = hrdina slávny) - z gréckeho bájoslovia poloboh, neobyčajný silák

herma - stĺpik ukončený ľudskou hlavou (symbol boha Herma)

hermafrodit – dvojpohlavný organizmu (od Hermes – Afrodita)

Hermes – (gréc = kamenný kôl) starogrécky boh pastierov a ochranca stáda, patrón obchodníkov a zlodejov, posol boží, syn Dia *» Thoth*

hermetická filozofia - synkretizmus gréckej filozofie a náboženskej náuky s orientálnymi náboženstvami a kultúrami v rímskej cisárskej epoche

hermetické náuky (podľa boha Hermesa) - náuka o poznaní základných princípov života človeka a Boha. Dnes sú to: psychotronika, mágia, joga, mystika

Hermove váhy - astrologické poučky

Héra – (gréc. haireo = vyvolená) grécka bohyňa rodinného života, manželka Dia (Zeusa), obdobná rímskej *Juno.*

Héro (gréc. héros = bojovník, hrdina) - duch náčelníka alebo významnej osobnosti

herodián - príslušník židovskej sekty uznávajúci práva Herodesovej rodiny (rus. irod)

Herodias, Herodiada - vnučka Herodesa Veľkého; v ruskej a bulharskej kultúre sa nazýva Bìsiza, Besciha a veštica Gilu, zatiaľ čo v rumunskej a slovanskej kultúre Avizoia, Aveziha a Avezuha ako démonica kradnúca novorodencov

heroón (gréc.) - chrám zasvätený Heroovi

héros (gréc.) - poloboh, hrdina, bohatier

Hesperidka - starogrécka nymfa, stelesňovateľka farieb, ktorá strážila božské záhrady so zlatými jablkami a citrónmi, dcéra Atlanta *»dúha*

hexagram - šesťcípa Šalamúnova hviezda, používaná v mágii

hexameron (gréc.) - kniha o stvorení sveta za 6 dní

heuristika (gréc.) - náuka o historických prameňoch

hierarcha (gréc.) - vysoký cirkevný hodnostár

hierarchia (gréc.) - cirkevní hodnostári

hieratický (gréc.) - 1.posvätný, 2.ustrnutý

hierofant (gréc.) - najvyšší kňaz

hierofantický (gréc.) - mystický

hierografia (gréc.) - 1.posvätné písmo, 2. opis posvätných predmetov a obradov

hierokracia (gréc.) - sústredenie všetkej moci do rúk kňazov, najmä cirkevnej hierarchie

hieromantia (gréc.) - veštenie z vnútorností obetovaných zvierat

hinduizmus (perz.) - brahmanizmus

hipocentaurus (gréc.) okrídlený kôň s hadom na mieste chvosta

hipocervus – v gréckom bájosloví polokôň, polojeleň

hipogríf, grív - v gréckom bájosloví okrídlený kôň s hlavou supa, symbol básnického vzletu

hipokamp (gréc.) - fantastický morský kôň

hobiti, hobbiti (angl.) - rasa nízkeho vzrastu, ktorá zvyčajne prebývala pod zemou a verí sa, že boli príbuzní s ľuďmi *» niziolek*

hodža (tan.) - mohamedánsky kňaz

holokaustum (gréc.) - staroveká grécka obeta

holomerionizmus (gréc.) - názor, že duša je nehmotná a sídli vo všetkých častiach tela

homagium (lat.) - výkupné miesto krvnej pomsty, poplatok, ktorým sa vinník vykúpi

homunkulus (lat.=človiečik) – umelo vypestovaný človek zo spermií

hóra (gréc.lat.) - cirkevná pobožnosť (hodinka)

horológium (gréc.lat.) - kniha cirkevných hodiniek

horoskop (gréc.) - predpoveď budúcnosti z hviezd *» planétnik*

Horus – egyptský boh svetla totožný s vládcom Egypta; syn Osirisa a Isis, jeho posvätným vtákom je sokol

hosana (hebr.) - sláva

hospic - útulok v kláštore pre cestujúcich

hugenot (franc.) - prívrženec kalvínskeho učenia vo Francúzsku

hulmon (ind.) - posvätná opica Indov

huriska (arab.) - podľa moslimskej mytológie krásne dievča v raji, ktorej sa panenstvo obnoví po každom akte

hydra (gréc,) - mnohohlavý vodný had *» šarkan*

Hymen (gréc.) -1. grécky boh manželstva, 2. panenská blana

hypnóza (gr.) - stav podobný spánku, vyvolaný sugestívnym pôsobením inej osoby

hypogeum (gréc.) - pohrebisko v podzemí

hypostáza (gréc.) 1. zvecnenie , stelesnenie, jedna z foriem prejavu 2. jedna z osôb Trojice božej

hystéria (gr.) - emocionálny stav, v ktorom sa človek správa prehnane vzrušene, v rozpore s konvenčným spoločenským správaním, môže sa preniesť aj na okolie ako masová hystéria

CH

chabernica

poľ. chaber = nevädza - *Centaurea cyanus*

v sliezskych legendách *poludnica*, krásna, štíhla žena oblečená v modrom, s nevädzovým venčekom na hlave. Zjavuje sa na poludnie, vyháňa deti z polí, hreší ľudí, keď na poludnie kosia alebo ženci nemajú klobúk. Trestala ich bolením hlavy a úpalom.

Zemepisný názov: Chabeřice – mesto v Čechách, Chaberkowo – obec v Poľsku

chachaňa *» húkalka*

používa sa aj ako nevulgárne pomenovanie vulvy

Zemepisný názov: Chachalnia – obec v Poľsku

chala, chála *» ala*

khala, chalah, chała

v judaizme sa tak nazýva obradný sviatočný koláč - barhés

chamois *» peryton*

chaos

(gréc.) - počiatočný stav vesmíru, nekonečný priestor pred vznikom sveta, neusporiadanosť beztvárnej prahmoty v celom vesmíre, celková osudovosť vesmíru, bytie bez príčiny a bez následkov, civiace bezodno, všeobjímajúci prvotný prvok, beztvaré primárne sídlo všetkých foriem a síl.

rus. zev, zijanie
chaos znamená aj zmätok, neporiadok

Chapun
Chvatúň, Chlopun, Chloptun

pomenovanie je odvodené od ukrajin. chapati = uchmatnúť

meno čerta zo židovskej mytológie, ktorého prevzali ukrajinské a bieloruské legendy. Raz za rok, na židovský Deň odpustenia, unesie počas modlitby jedného hriešneho Žida. Zachrániť ho môže len slovanský kresťan.

Zemepisný názov: Chapuň, Chapuňka – obce v Bielorusku

charakternik, chimorodnik (ukrajin.) *vražec*

Charewit, Harwit (poľ.) *Jarovít*
Harovít
Chasae *»Časobog*

chatnik *» domovik*

rus. izbnoj

Chaurirari; Kauriraris (litov. kauri = ulita) *Ondrik*

Chers *» Chors*

Zemepisný názov: Cherson, mesto na Ukrajine

Chasoň, Chason

1. slnečné božstvo » *Jas, Jaseň, Jasuň*

2. kedysi žijúci ovčiar, mal rád a hrával pastierske piesne, ochranca hudby a tanca

(choseň = úžitok)

V ruských bájkach sa nazýva As (Aseň, Asila, Aster) a je pozemským synom *Velesa*. V chorvátskej mytológii sa nazýva *Sirin*. Oslavuje sa 15. februára.

chason (hebr.) - predstavený židovskej náboženskej obce

cháss (arab.) - vyšší štátny hodnostár osmanskej ríše

Chauturej (litov.) *Dziady*

chichotúň, chichitún

chichúň, chichatún

v bieloruskej mytológii malý škodoradostný duch – posmievač, smeje sa (chichúňa) v okamihu, keď sa niekomu stane nešťastie. Niekedy svojím predčasným smiechom nechtiac varuje osobu pred hroziacim nešťastím.

Chílo

rus. slabo, bolestne, nemohúco

možno z dórskeho ξήλο = drevo, palica ale aj biť – telesný trest

lužické lesné božstvo, božstvo stád a vojenských jednotiek.

Chislobog » *Čislobog*

Chladolej » *Ladoň*

foneticky: Hladolej, Władolej

chliebnik

pomocník *domovika* a *dvorovika*, chráni zrno a múku pred škodcami a pomáha gazdinkám pri pečení chleba

chlievnik

litov. Pisėjas, (Piešėjas, Piskė, Pesseias, Peseias); Krukis, (Krugis, Kriukis,), Kremara, Kremata

chorv. tornik, slovin. semper, sumper t.j. žumpár; rus. chlevňak, ukrajin. tabunnik, vísusnik, poľ. chlewnik, skotnik

chliev = hospodárske stavanie pre ošípané, prípadne aj iné domáce zvieratá, hydinu

domáci duch, ktorý pomáha pri chlievoch a stajniach u dobrého gazdu, smrdí; zdržiava sa najradšej na mieste mladého dobytka a koní, stará sa o mláďatá. Schováva sa v kúte alebo na tráme. Ak sa mu nenechá z čerstvo nadojeného mlieka, spôsobí, že kravy majú v mlieku krv. Je obdobný *stodolníkovi, humníkovi, domovikovi*. Údajne sa nestará o kozy. Nemá rád strakatý dobytok. Ak sa chlievy a stajne nedostatočne čistia, posiela na zvieratá infekcie.

Chlievnik starajúci sa o kone sa nazýva *vazila*.

Jeho ženskou analógiou je *hnojisková baba*.

Matky strašili s ním deti, aby sa nepribližovali k hnojovým jamám (žumpám), lebo ich chlievnik stiahne a utopí.

chlípa, chliba podľa Mater Verbonum božstvo obdobné božstvu *Salacia*

rus. ukraj. srbs. blud

chlipný = náruživý, zmyselný, chtivý, necudný

je to božstvo telesných pôžitkov a telesnej lásky, bezuzdného neviazaného sexu, zmyselnosti, chlipnosti, rozpusteného života, cudzoložstva a smilstva.

chlípať = hlučne piť alebo jesť tekuté jedlo, chleptať

Zemepisný názov: sedlo Chlipavica na Slovensku

Chłoda, Chołda *» Mara Zimná*

chlopčatnik

rus. chlopa, chlopčátnik = bavlna

druh *polevika,* duch strážiaci bavlníkové polia

chlopotún *» eratnik*

rus. = príliš starostlivý človek

Chlupáč, Chlupatý duch

podivná bytosť navštevujúca pražské nevestince. Vyzerá ako ohromný muž s bradou až po pás, obrastený žltými chlpmi. Napádal neviestky a škrabal ich drápmi, prípadne im odhryzol nos. Údajne vychádzal z Vltavy.

Popis zodpovedá bytosti z keltskej mytológie zvanej *fuath.*

Chmeľ *» Kvasir*

chmúrnik, chmárnik *» alovít*

pochmurnik, chmyr,

škodlivý *vetrovniak,* ktorý prináša krupobitie a ubíjajúci silný dážď na polia

» oblačník, oblačár

Chmurnica, Chmarnica *»Víchorica*

chobold, chobołd, chobard

kobold *» permon*

chodenie s briezkou

vo východných zemiach *Letnice* vítajú mladou briezkou, ktorú ozdobujú stuhami a vláknami za spevu a tancov chorovodov, čo nazývajú „natáčanie briezky“. Urobia pri nej *kmotríčkovanie.* Potom ju vyrúbu a chodia s ňou koledovať po celej dedine, nakoniec ju za dedinou pochovajú, spália alebo hodia do vody.

Obrady sa pôvodne robili na *rusalkin velikdeň* či na *Brezovicu.* V súčasnosti sú prekryté sviatkami na Trojičnú nedeľu.

chodenie s dedkom (deckom)

Dzieciątko je v Lužici mladucha pred svadbou *» chodenie s kráľovnou*

Slovania chodili pred Vianocami koledovať s *didkom , diduchom » Dedo Koleda*, čo bol snop z najkrajších klasov obilnín. Zmyslom bolo privolanie plodnosti na gazdovstvá, ktoré navštívili, pričom odháňali myši a škodcov. Konalo sa 5. januára. U pravoslávnych sa v tento deň držal prísny pôst a volali ho „hladná kuťa“ čiže pôstna kaša. Podľa nového kalendára sviatok pripadá na 18. január. Prekrytý bol sviatkom Zjavenia Pána.

Pod cirkevným vplyvom z toho vzniklo koledovanie s "dieťaťom" - deckom (*chodenie s jasličkami*).

chodenie s hadom

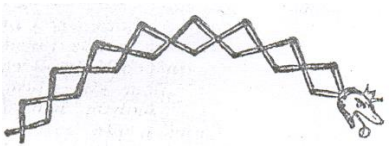

konalo sa 24.decembra (Adam a Eva), resp. až do Nového Roku. Dramatizácia príbehu o vyhnaní prarodičov z raja s drevenou rekvizitou rozťahovacieho hada z drevených článkov, na konci s hlavou hada s korunkou a piesňou: Milý pánboh šiel do raja. Koledníci dostali koláče (pirohy) a peňažitý dar. Pred nútenou christianizáciou to bola oslava boha času a večnosti *Časoboga* a pripomenutie hadogašpara *Zamaja* (Zmiulana) v termíne siderického Nového roku (okolo 14. januára).

chodenie s hviezdou (kométou)

na Tri krále koledovanie organizované cirkvou, ľud doňho vniesol komickú postavu Herodesa.

V Čechách sa 5. januára používa obradná maska *chriapa (gambela, klibna, klimba)* – štvornohá obluda s rohmi, podobná koňovi. (obdoba : slncový kôň, ktorý prináša nové slnko), prípadne podobná koze. Na Ukrajine sa koza nazýva Malanka. Neodmysliteľnou súčasťou obradu je kométa na brezovej vetve. U pravoslávnych sa kryje so štedrovečernými koledami podľa juliánskeho kalendáru, s Novým rokom prípadne Tromi kráľmi podľa gregoriánskeho kalendáru. V Poľsku sa koledovanie s hviezdou robí na Štedrý deň a nazýva sa **Gwiazdor.** Volá sa tak aj postava obdobná *Mikulášovi,* ktorá rozdáva darčeky.
V Kašubsku sa koledovanie s hviezdou nazýva **Gwiôzdka** a robí sa počas celého adventu

Sviatok Malanka sa prekrýva s *chodením s kráľovnou*. Bol prekrytý cirkevným sviatkom sv. Melánie.

Kométy starí Slovania nazývali Hviezdny úhor alebo Vlasatica (srb. repata zvezda), podľa ich predstáv kométa vzniká zo železa, ktoré sa pri otáčaní Zeme odtrhlo zo severného pólu. Jej objavenie sa predpovedá významnú udalosť: narodenie neobvyklej osobnosti, vznik vojny, vznik katastrofy a pod..

chodenie s jasličkami (šopkami, betlehemom)

ukrajin. vertep, vjartep; staroslov. vertép = jaskyňa

parodicky spracovaný príbeh o narodení Krista, situovaný do pastierskeho prostredia s postavami: pastieri (traja králi) :Fedor, Stacha a Kuba, Starý (čert) a Grico (anjel). Niekedy Starý predstavuje deda Perúna , deda Mráza alebo Roda. Grico je obdoba Kronosa.

Viac-menej je to paródia cirkevných obradov s cieľom dosiahnuť komičnosť konfrontáciou liturgického základu a svetského konania. Text obradu zosmiešňoval latinčinu používaním skomolených zvratov. Je to ľudový protest proti oficiálnej cirkvi, ktorý prerástol v zbojnícku a jánošíkovskú tradíciu. Ako hudobný nástroj sa pri obradoch používal ozembuch.

» jasličky

chodenie s kláskom

obrad sa konal k zabezpečeniu dažďa a úrody najmä počas *zelených sviatkov*, keď sa na pšenici (raži) začínajú tvoriť klásky. Mladé dievča, oblečené ako *Lada,* prechádza do poľa po moste vytvorenom z rúk dievčat, stojacich proti sebe držiacich sa za ruky. Keď príde k poľu odtrhne za spevu chorovodu za hrsť klasov na povzbudenie rastu klasov.

chodenie s kolískou (belčovíkom)

narodenie Krista, bolo organizované cirkvou, ľud stvárnil Jozefa ako nešikovného pestúna, takže z oficiálneho príbehu urobil paródiu, na konci vystúpenia Jozef kolísku s Kristom hodí o zem. Konalo sa od Troch kráľov do Hromníc

chodenie s kráľovnou (nebies)*» prinášanie leta*

V Ukrajine na prvý jarný deň alebo 1.marca (pôvodne Nový Rok) chodia mládenci koledovať s Melankou (*Lelou kráľovnou)*, ktorú predstavuje jeden mládenec prezlečený za dievčinu. Obrad sa nazýva **melankuvanie.**

Obrady sa prekrývajú s obradom *chodenie s hviezdou.*

chodenie s ražňom

obrad mäsiarov na *fašiangy*, chodili pýtať mäso na karneval, toto napichovali na veľký ražeň

chodenie s obrazom

9 dní pred Vianocami sa chodilo s obrazom matky Božej do 9 vyžrebovaných domov

chodenie s oceľou (reťazou, pluhom)

7.marca (na Tomáša) ale aj 13.decembra (na Luciu) chlapci chodia včas ráno štrngajúc reťazou a prajú všetko dobré domácim, ktorí sa dotýkajú ocele. Niekde miesto ocele nosili ocieľku t.j. brúsny kameň na kosu. Obradne podkúvali dievčatá, aby sa im nezodrali nohy pri tanci.

Marcový obrad sledoval rinčaním reťaze prebudiť hady a jašterice, aby už bola jar.

chodenie so slameníkom *(kurinou babou)*

31.decembra (Silvester) sa v čele maškarného sprievodu nesie figurína zo slamy

» slameník

Obradným koláčom bol plnený závin z ťahaného cesta – štrúdľa (vertuta).

chochlik (bielorus.) *škriatok*

chocholik, chochoł, chochołd, chochołyk, chochołk, chochołek

je pomocníkom *domovika,* strážiaci sklad potravín, je čestný a skromný. Na hlave má chochol šedivých vlasov, podľa ktorého je pomenovaný;

z toho pomenovanie rozprávkového škriatka : chocholúšik

chochol znamená stojaci chumáč vlasov, srsti, peria a chochlík je malý chochol

poľ. chochla = naberačka, chochoł = otep slamy, chochol je prezývka Ukrajinca.

V kašubskej mytológii posmievač, ktorý opakuje nedostatky a zlé návyky obyvateľov až kým ich nezachváti hnev a vymýšľa im prezývky. Vtipkári si ho zobrali za svojho ochrancu.

Zemepisný názov: Chocholná – obec na Slovensku, Chocholów – obec v Poľsku

Cholerna, Chochołda, Chołda , Chichołda, Chichoła (poľ.) *Henana*

Chochoła, Chochóła, Chichółyka, Chichóła, Chocholika, Chochołyka, Chichota

Chomútový deň, Jarmový deň

Chomutila, rus. Gužniki

23. október, kedy sa pomocou zvierat zapriahnutých do chomúta (jarma) zvážalo drevo.

prenesene: chomút, (jarmo) je ťažká povinnosť, ťažké bremeno

chomútiť = nahovárať starého mládenca do svadby; dostať sa do chomúta = oženiť sa

Porekadlo: Keď na Gužniki vietor duje, tuhú zimu ohlasuje.

Pravoslávna cirkev tento deň prekryla sv. Jakubom.

Zemepisný názov: obce Chomutov , Chomutice a rieka Chomutovka v Čechách, obec Chomutec na Ukrajine

chór, chórus, choros

(gréc. = zbor) - 1. spevokol, zborový spev a tanec k oslave bohov, 2.miesto v kostole pre orgán a spevákov

Chora

Gora, Gorina, Górnica, Hora, Gura, Gaja,

gréc. chóra = krajina

1. podľa ruských zdrojov údajná vládkyňa leta u západných Slovanov,

Vládkyňou leta v slovanskej mytológii je *Živa,* t.j. *Matka Zem,* takže skôr to bude od slova „hora“ alebo Gora (v zmysle naša krajina), ktorá je uvedená v Rukopise zelenohorskom. Matka Hora sa v západoslovanskej mytológii nazýva *Magura.*

gr. Hórai, lat. Horae — grécke bohyne, dcéry najvyššieho boha Dia (Zeus) a bohyne Themis.

Zemepisný názov : Chora - mesto (Ios) v Grécku

2. Chmarna, Marna, Víchora, žena *Pohvizda,* matka vetrov *» Víchorica.*.

chorál (gréc.lat)

cirkevný bohoslužobný spev, oslavná duchovná pieseň

choralista (gréc.lat) - člen chrámového speváckeho zboru

choro

(bulh.) - bulharský národný tanec

choromožiteľ (rus.) *domovik*

rus. = jasle – kŕmidlo

chromožiteľ

chorovody

(rusky) *» kolovody* (odvodenie choro - koro - kolo vyplýva z obťažnosti vyslovenia *ch* a *r* pre niektoré národy)

ukrajin. gorodaľki

dievčenský zborový tanec so spevným sprievodom (*choreografia* - zborový tanec). Chorovodmi sa oslavovala najmä božstvo *Chors.*

Choros

Koroš, Horoča

Sopka

slovanský *Vulkán*, má choré (chromé) nohy.

Duch (božstvo) slnka, vyrába liečivé pramene – *teplice* (horjače vody), ktoré zaháňajú choroby, pomáhajú oživovať teplom chorých a zranených. Jeho znak je kohút (červený kohút znamená oheň).

z toho chorošo (rusky) = dobre, pekne

ukrajin. chorošuľa = dobrota
ale choroba = nemoc, nákaza
choroš je drevokazná huba , trúdnik (*Polyporus fomentarius*)
v hindiuzme Giriš = pán hôr
Zemepisný názov: Choroszcz**,** Choroszczewo**,** Koroszczyn – obce v Poľsku, Kórós – obec na maďarskej strane Drávy

Chors

Chers, Chrisa, Chora, Chorsina, Chorsinčna

nem. Urschel, Uršula, poľs. Chorzyca, Chorza, Gorzyca, fonetické zápisy: Horsel, Orsel, Horsalka, Chorsalka, Ursala, Khors, Hors, Horos, Oros, Horosz, Choros, Hoža,

pomenovanie sa odvodzuje od iránskeho božstva svetla Chursída (Chorsida, Churseta) = "sálavé slnko" alebo indického Hara (Haras) ="oheň" alebo egyptskej bohyne Hóra (Horae, Óra, Chóra, Choresa), ktorá vedie záprah slnka.

ale khuros (perzsky) = kohút,t.j. spojenie so svitaním, prípadne od hors = kôň

Orsilochía, Orsiloche je skýtske (krymské) pomenovanie pre rímsku bohyňu mesiaca Dianu.

Pomenovanie môže byť odvodené aj z gréckeho slova chordí, znamenajúceho črevo (reťaz, tetivu) spájajúce dva body na kružnici slnka od západu na východ, cez ktoré prechádza slnko v noci.

Najpravdepodobnejšie je od staroslovanského chor = kruh, zahajuje nebeský kruh – 1. dom zodiaku sa v staroslovanskom kalendári nazýva Chors, takže je totožná so zodiakom baran.

po česky zvaná aj Krosina, a takto nazývali aj sudičku *»Kaša;*

vládkyňa mesiaca a svetla *» Lunica*, pani živých snov, ženský princíp *Jasuňa* (Chrsa), *Ďasica (Jasa)*. Je kňažkou *Polárky* (Polnočnice).V noci ťahá slnečný záprah so slnkom cez podsvetie, aby sa dostal na východ, takže ju považujú aj za vládkyňu slnka. Podľa gréckej interpretácie ho ťahá v noci na zlatom člne, plaviacom sa na Oceáne po okraji Zeme, niekde ako biela hus, kačica alebo labuť. Pred svitaním ho odovzdá *Ďasovi.* (Iná predstava, ako sa dostane slnko zo západu na východ , pozri *Jašter.)*

Jej meno Horsalka je možno súvisiace s anglickým pomenovaním koňa „horse“.
Chors predstavuje mesiac a vystupuje ako pár so slnkom v jednote *Dažboha*, ktorý stále svieti, ale v noci len mesačným svitom. Chors je nebeským okom v noci.

Jej dňom je utorok. Jej symbolickým predmetom je strieborná obruč a strieborná čaša v tvare polmesiaca.

Obetoval sa jej kohút. Oslavuje sa *chorovodmi* 21. októbra, prekrytá kresťanskou sv. Uršuľou.

Je dcérou Slnka a Mesiaca, je poslom Hromu. Svätyňu mala v Kyjeve. Obrazne Chors je slnečná koruna.

Stelesnený mesiac (Luna). V poľskom novopohanstve sa rozdeľuje na tri postavy svietiacich častí mesiaca – Chors (Luna) – vládkyňa splnu, **Chorsina** – vládkyňa etapy polmesiaca a **Chorsawa** (Chorsowica, Wychorsła)– vládkyňa kosákovitého mesiaca – kalichu nebeského salaša. Chorsawa má dcéru **Chtica** (Chtota, Chcica), ktorá je sexuálne nenásytná a odporne neukojiteľná. Podľa poľského novopohanstva dvojička Chtice je **Pýcha.**

Chorsine lúky sú nočná nebeská obloha. Je strážkyňou zlatého rúna, preto má aj prívlastok Zlatoruná Chors.

Chorsi , Churs, Chrs, Chars

Chorzyc, Chorojar, Chorsov, Chorsou

mužský princíp božstva Chors, je ochrancom bojovníkov.

Jeho kultové zviera je vlk, ktorý sa nazýva sa aj **Antichrs (**Antihst), či pes Chors alebo čierny Choros. Zobrazuje sa ako hrozná psovitá šelma s rohmi a mocnými labami s obrovskými pazúrmi.

Jeho symbolickým predmetom je vojenský bubon z kože karakulskej ovce.

V kresťanskej cirkvi sa so psou hlavou zobrazuje sv. Krištof (Christophorus).

Slovo „chrs“ sa vkladalo aj pred iné pomenovania božstva ako titul s významom starý napr. Chrs Dažbog.

slovo „vychrslý“ znamená chudý ako kosáčik mesiaca, starec

Keďže *Lunica* je ženským princípom *Velesa,* Chorsi bude totožný s *Velesom,* prípadne sa považuje za jeho brata alebo syna *Ognejara*. Podporuje to aj fakt, že Veles bolo jediné slovanské božstvo zobrazované s rohami. Býva stotožňovaný aj s *mesiacom*, ktorý ma tiež rohy, a v jednej bájke sa zaľúbil do Zorničky.

Na základe podobnosti jeho mena so slovom hors = kôň, ho považujú za ochrancu koní a stotožňujú s božstvom *Usinš.* Chorsi sa oslavuje 18.augusta a sviatok sa nazýva **Chorojar.**

Podľa ruských zdrojov Zornica a Večernica sú dcérami Zory a *Chorsiho* a ich syn je *Jutrobog* (svetlonos). Svadba Chorsiho a Zory sa oslavuje večer pred *odslním* (4. júla).

Chorsi ukradne, prípadne uschová v novembri Perúnovo žezlo s bleskami, ktoré si Perún s Dažbogom vybojuje (vyzdvihne) až na jar. Kozmologické vysvetlenie, prečo sa v zime neblýska.

Zemepisné názvy : Chorosino, Choroški (Rusko), Chorsuň – oblasť v Rusku, Chursdorf – mesto v Nemecku.

Chorsiniec *» mesiac*

Chorvát (Horvát)

horniak, horal od toho možno odvodiť Charvati – Karpati – Karpaty

po spodobení b na v : chrbát – chorbát – Chorvát t.j. bývajúci na chrbáte hôr

pre národy, ktorým sa ťažko vyslovuje r a ch či h vzniklo pomenovanie: Chrvati – Krvati - Kvádi

Chorzyca (poľsk.) *Chors*

uvádzaná ako meno *diablice* (pohanskej bohyne) v Poľsku

chovalo, chovala

ukraj. chovať = skryť sa

v ukrajinskej mytológii pomenovanie strážcu pokladov *» kladovik.* Zobrazuje sa ako starček s obručou 12-tich alebo 16-tich kamenných očí okolo hlavy. V noci žiaria a osvetľujú okolie, cez deň pohlcujú svetlo. Tento duch nie je ani dobrý ani zlý.

12 očí má aj *Žiž.*
Predstava očí po obvode kruhu je prevzatá z hebrejskej predstavy o anjeloch trónoch.

Chovanec, Chowaniec

chovanek, wychowaniec, wychowanek, howaniec, vychovanec, godovanec

v ukrajinských legendách duch, ktorý prináša bohatstvo, ale spravidla berie pánovu dušu po jeho smrti a všetko jeho bohatstvo sa stratí. Obdoba *zmoka.*
» inkluz
chovanec je mladík vychovávaný v nejakom domove, opatrovanec, zverenec

Zemepisný názov: Chowaniacy, obec v Poľsku

chozjain, chozjainuško, chozjajuško (rus.) *domovik*

rus. = vlastník nehnuteľnosti

ženská forma: chozjajka, chozjajnuška, chjzjajuška

chrám

modlitebňa, kostol, svätyňa, svätostánok (rus. ropať, ropata)

budova určená na bohoslužby, prípadne niečomu zasvätená napr. chrám umenia, chrám lásky a pod., kultové miesto

Kruhová forma posvätného miesta sa volala staroslov. choromam (choro = kruh), z čoho vzniklo slovo chrám.

chrapinosko – bezhlavý svetlonos

chriapa

chlipa, klibna, gambela

čertova kobyla, obradná maska obludy s veľkou papuľou

chriapa znamená starec ale aj nozdry, papuľa, huba, rypák

Chrodo *»Krodo*

chrochľa *» rochľa*

Chronos *» Kronos*

Chrs, Churs (rus.) *Ďas, Chorsi*

chúchi, chucha *» hejkal*

chuchlik, chuchľak *» kuliš*

chuliš, chuligán, chuchľa-muchľa, chuchoľ, chuchoľnik

Zemepisný názov: Chuchelná, Chuchle, Chuchla – obce v Čechách

chut (bielor.) *zmok*

Chvor

Chrvoř**,** Ghvoř, Víchor, Vich, Burko , rus Burdoval, Gorbunok

Chworz, Hworz, Hwar, Hawar

kôň *Striboha*. V ruských bylinách kôň bohatiera Dobryňu prípadne Ilja Muromca. Pripomína sa 3. augusta.

Porekadlo: Vietor na Chvora 4 dni trvá.

Podľa Koránu kôň Buráq (= blesk) nosil prorokov, aj samotného Mohameda.

neslovanský zápis: Chrworsch, Chor

» tátoš

Obdobný gréckemu *Tyfónovi.*

V ruských legendách **Chvorst** (Chvorost) je ochranca starých chorľavých ľudí. Je odvodený od ruského slova chvorať = chradnúť, chorľavieť.

Ale rus.bulh. chvorost = fánka – vyprážaný múčnik plochého tvaru pripravovaný na fašiangy.

Zemepisný názov: Chworošciany, Chworoszcz, Chworoszczewo, Chvoroszczynka – obce v Poľsku

Neslovanské

charitky (gréc.) - bohyne krásy a mladosti obdobné rímskym gráciám

charizma (gréc.) - osobitná schopnosť nadprirodzeného pôvodu (napr. uzdravovanie chorých)

Cháron - v gréckej mytológii prievozník zomretých cez rieku *Acherón* v podsvetí, za prevezenie sa mu dávala tzv. Cháronova minca *» obolus mŕtvych.*

chasidizmus (hebr.) - židovský náboženský mystický smer v 17.stor.

cheiromant (gréc.) - veštec z ruky

cherubín, cherub (hebr.) - anjelská bytosť, ideálna, krásna, dobrotivá; nebeský trubač, strážca

chirológia - určovanie povahy a diagnózy z tvaru a vlastnosti ruky

chiromantia, cheiromantia, cheirofázia (gréc.) - veštenie zdravotného stavu a osudových udalostí z čiar na dlani

chiropraxia, cheiropraxia, osteopatia (gréc.) - spôsob liečby, pri ktorom sa mechanickým pôsobením liečiteľa na chrbticu dosiahnu výsledky v iných častiach tela

chiliazmus (gréc.) - stredoveká viera kresťanov v tisícročné kráľovstvo Kristovo na zemi po jeho druhom príchode na svet

chiméra (gréc.) - 1. v gréckom bájosloví trojhlavá príšera s levou, kozou a haďou hlavou, sršiaca oheň

2. organizmus tvorený geneticky rozdielnymi tkanivami, polymorfia

3. vidina, prelud, mam, nerealizovateľná túžba

4. podtrieda prarýb

christianizácia, kristianizácia – násilné cirkevné pokresťančovanie, obracanie ľudí na katolícku vieru (niekedy aj pokrstených)

chulpas (indián.) - indiánske pohrebné veže v Peru